

عواید بهره‌مندی از یادگیری سیار

یک تیر و چند نشان

مریم فلاحی

دانشجوی دکترای تکنولوژی آموزشی

و آموزگار ابتدایی منطقه ۱۸ تهران

یادگیری سیار برای حل چه مشکلاتی کاربرد دارد؟

حل معضل بی‌سواد

تعداد افرادی که به دلایل متفاوت امکان حضور در کلاس‌های آموزشی را ندارند رو به افزایش است. از طرف دیگر، هزینه‌های بالای رفت‌وآمد و شرکت در کلاس‌های آموزشی امکان یادگیری را از بسیاری افراد گرفته است. این در حالی است که مزایای یادگیری سیار، در حال دگرگون کردن فرایند یادگیری الکترونیکی هستند. امروزه همیشه، همه‌جا و با کمترین هزینه دسترسی به درس‌ها و استفاده از آن‌ها امکان‌پذیر است.

افزایش فرصت مطالعه پاره‌وقت

یکی از اصلی‌ترین مؤلفه‌های یادگیری، مطالعه بیشتر به‌منظور عمق بخشیدن به مطالب یاد گرفته شده است و قاعدتاً نمی‌توان انتظار داشت که علاوه بر یادگیری، عمیق‌سازی یادگیری نیز در محیط رسمی آموزشی و کلاس درس صورت گیرد. در اینجاست که به‌کارگیری یادگیری سیار با فراهم‌سازی امکان مطالعه بیشتر به دانش‌آموزان کمک می‌کند.

برای مثال، وقتی معلمی به معرفی زبان‌های باستانی ایران می‌پردازد، نمی‌تواند انتظار داشته باشد که در همان جلسه درس، دانش‌آموزان شناخت کاملی از این زبان‌ها به دست آورند. دانش‌آموزان در ساعت‌های غیررسمی و با مطالعه آزاد و به‌مدد یادگیری سیار باید در خصوص این زبان‌ها، افراد برجسته این زبان‌ها و حتی کتیبه‌ها و دست‌نوشته‌های مربوط به آن دوران مطالعه کنند.

اشاره

«یادگیری سیار» به‌عنوان میبختی جدید، مدتی است در مجامع آموزشی مورد توجه قرار گرفته است. قدیمی‌ترین تعریفی را که از یادگیری سیار وجود دارد، کلارک کوین (۲۰۰۰) ارائه داده است. از نظر وی، یادگیری سیار نقطه تلاقی وسایل رایانه‌ای سیار و یادگیری الکترونیکی است. یادگیری سیار با امکاناتی که در اختیار معلم و دانش‌آموزان قرار می‌دهد، باعث می‌شود در هر زمان و مکان که بخواهیم به منابع دسترسی پیدا کنیم. ظرفیت جست‌وجوی بالا، تعاملات غنی، حمایت قوی از یادگیری مؤثر و ارزشیابی مبتنی بر عملکرد، از ویژگی‌های اصلی یادگیری سیار هستند.

کلیدواژه‌ها: یادگیری سیار، یادگیری مبتنی بر تلفن همراه، یادگیری الکترونیکی، هزینه‌های آموزش

مقدمه

آموزش باید راحت باشد و فناوری این امکان را فراهم می‌کند که دوره‌های یادگیری الکترونیکی در تمام دستگاه‌هایی که یک فرد ممکن است در طول روز با آن‌ها تعامل داشته باشد (از رایانه‌های شخصی و رایانه‌های کیفی (لپ‌تاپ) گرفته تا رایانک (تبلت)ها) و تلفن‌های هوشمند، در دسترس باشند. یادگیری با تلفن همراه یا همان یادگیری سیار این امکان را در اختیار افراد قرار می‌دهد. در ادامه به مسائلی اشاره می‌شود که یادگیری سیار در حل آن‌ها می‌تواند مفید واقع شود و اثرات خوب آموزشی از خود به‌جای بگذارد.

صرفه‌جویی در هزینه

موضوع هزینه‌های آموزشی همیشه جزو دغدغه‌های اصلی برنامه‌ریزان آموزشی بوده است. این هزینه‌ها هم متوجه مصرف‌کنندگان خدمات آموزشی و هم ارائه‌دهندگان خدمات آموزشی است؛ هزینه‌هایی از قبیل ایاب و ذهاب، خرید وسایل مصرفی چون کیف و کفش، تغذیه و تهیه لباس برای مصرف‌کنندگان خدمات آموزشی. از جمله هزینه‌هایی که متوجه ارائه‌دهندگان خدمات آموزشی است می‌توان از هزینه‌های اجاره یا خرید مکان‌های آموزشی، هزینه تجهیز محیط‌های آموزشی، خرید وسایل آموزشی و کمک آموزشی، هزینه‌های مصرفی و ... نام برد. یادگیری سیار با قرار دادن دانش آموز و معلم در شرایط مشابه کلاس درس، اما به صورت مجازی، از صرف برخی هزینه‌های ذکر شده جلوگیری می‌کند و باعث ذخیره منابع مالی فراوانی می‌شود.

به‌عنوان نمونه، دودانش‌آموز را تصور کنید که در پایهٔ نهم تحصیل می‌کنند و در روز مشخصی هر دوی آن‌ها یک ساعت درس ریاضی دارند. دانش‌آموزی که برای گذراندن یک ساعت ریاضی به مدرسه می‌رود، علاوه بر همان یک ساعت برای حضور در کلاس، مجبور به صرف زمان‌هایی برای پیمودن مسیر مدرسه، پوشیدن لباس، آماده‌شدن و ... است و احتمالاً زمانی که صرف می‌کند، بیش از دو برابر زمان کلاس است. در حالی که دانش‌آموز دوم که با استفاده از یادگیری سیار همان یک ساعت درس را می‌آموزد، فقط به اندازهٔ زمان کلاس و نه بیشتر به آموزش زمان اختصاص می‌دهد و در این صورت با صرفه‌جویی که در زمان اتفاق می‌افتد، می‌تواند به مطالعهٔ بیشتر بپردازد.

افزایش رغبت دانش‌آموزان به تحصیل

مشکل انگیزش و رغبت دانش‌آموزان موضوعی است که تقریباً هر معلمی در دوران کاری خود با آن به کرات مواجه شده است. این بی‌انگیزگی دلایل متعدد و فراوانی دارد که برخی از آن‌ها به‌واسطهٔ یادگیری سیار قابل حل است.

در یادگیری سیار، یادگیرندگان می‌توانند دوره را دقیقاً از همان جایی که قبلاً رها کرده بودند، بدون از دست دادن محتوایی که قبلاً مطالعه کرده بودند، از سر بگیرند و این موضوع از دلزدگی و عقب‌ماندن آن‌ها جلوگیری می‌کند. همچنین تسهیل فرایند یادداشت‌برداری، به‌عنوان یکی از برجسته‌ترین امکانات یادگیری فارغ از زمان و مکان آموزشی نیز به دانش‌آموزان در مدیریت یادگیری آن‌ها کمک شایانی می‌کند. به‌دست گرفتن کنترل یادگیری یکی دیگر از عوامل ایجاد انگیزه و اشتیاق برای تحصیل است که نمونهٔ بارز آن در یادگیری‌های مبتنی بر تلفن همراه قابل رؤیت است.

حل مشکل در تدریس مدرسان

حقیقتی که نمی‌توان از آن چشم پوشید، کاستی‌هایی است که در تدریس معلمان به دلایل متفاوت وجود دارد. بخش زیادی از این کاستی‌ها از طریق آموزش‌های جانبی و تکمیلی که به‌وسیلهٔ آموزش‌های سیار ارائه می‌شوند، حل و فصل می‌شود.

برای مثال، تصور کنید معلمی به دلیل قرار گرفتن در شرایط نامناسب محیطی و نبود آزمایشگاه در مدرسه و یا نداشتن بودجهٔ کافی، نتواند آزمایش‌های کتاب علوم را به شکل عملی برای دانش‌آموزان نمایش دهد. در این صورت با استفاده از فیلم‌های موجود در فضای مجازی و آزمایش‌های ضبط‌شده توسط معلمان دیگر در نقاط گوناگون کشور، می‌توان از کاستی‌های معلم در تدریس این درس کم کرد.

جمع‌بندی

یادگیری سیار به‌عنوان نوعی از یادگیری الکترونیکی به کسب دانش، نگرش و مهارت با بهره‌گیری از فناوری‌های سیار، مانند رایانه کیفی (لپ‌تاب)، تلفن همراه و ... اشاره دارد. اثربخشی یادگیری سیار نیازمند توجه به نظریه‌های یادگیری سیار است، زیرا با به‌کارگیری هوشمندانه رویکردها و نظریه‌های یادگیری، می‌توان به راه‌حلی برای یادگیری دست یافت که نیازهای قرن بیست و یکم را برآورده می‌سازند. حل معضل بی‌سواد، افزایش فرصت مطالعهٔ پاروقت، صرفه‌جویی در هزینه، انعطاف‌پذیری یادگیری، صرفه‌جویی در زمان، افزایش رغبت به تحصیل، حل مشکل در تدریس از جمله مشکلات آموزشی است که به‌واسطهٔ یادگیری سیار تا حدودی مرتفع می‌شوند.

برای مثال، در درس شیمی به‌جای اینکه تمامی معلمان در سرتاسر ایران یک آزمایش مشخص را در کلاس خود انجام دهند و هر سال این آزمایش تکرار شود، با تهیهٔ فیلم آن آزمایش، می‌توان از طریق تلفن همراه و فضای سیار بارها این آزمایش را به دانش‌آموزان نمایش داد.

انعطاف‌پذیری یادگیری

یادگیری سیار، با حذف نیاز به یادگیری در زمان و مکان خاص، یادگیری را انعطاف‌پذیری کرده است. امروزه تلفن همراه با ایجاد محتوای آموزشی، از قبیل ویدئو، پادکست و سایر فرمت‌های چندرسانه‌ای که در تلفن‌های هوشمند و رایانک (تبلت)ها قابل دسترسی هستند، موجب ارتقای انعطاف‌پذیری یادگیری شده است. علاوه بر این، افراد قادر به دسترسی به این محتوا در دستگاه‌های همراه خود در هر زمان و مکانی هستند که این امر انعطاف‌پذیری یادگیری را افزایش می‌دهد. بسیار شاهد آن بوده‌ایم که معلمی در تدریس خود، به دلیل دسترسی نداشتن به محیط یا شرایط خاصی، نتوانسته است جنبه‌های متفاوتی از موضوع درس را برای دانش‌آموزان به تصویر بکشد.

برای مثال، معلمی را تصور کنید که در یک استان گرم و خشک به تدریس درسی با موضوع «جنگل‌ها» می‌پردازد. بهره‌گیری از یادگیری سیار در این موقعیت، از بهترین راهکارها برای کیفیت‌بخشی به تدریس اوست. از طریق این فضا می‌تواند تجربهٔ اردوی مجازی به جنگل‌های سراسر دنیا را برای دانش‌آموزان مهیا کند و مرزهای زمانی و مکانی را دورترد.

صرفه‌جویی در زمان

تنها هزینه‌های مستقیم آموزشی نیستند که فرایند برنامه‌ریزی در محافل آموزشی را دست‌خوش دگرگونی‌ها و محدودیت‌هایی می‌کند، زمان نیز یکی از عامل‌های تعیین‌کننده در این برنامه‌ریزی‌هاست که از بالاترین تا پایین‌ترین رده‌های تصمیماتی و حتی مخاطبان آموزش را به اتخاذ تصمیماتی ناخواسته مجبور می‌کند.

فیلم یادگیری با کمک فناوری تلفن همراه

۲۷

رشد فناوری آموزشی شماره ۵ بهمن ۱۴۰۰